

La ficció recupera la memòria històrica

Una gran part de les novel·les d'aquest Sant Jordi utilitzen un marc històric recent o passat, o, directament, pertanyen al gènere històric. Report dels títols més destacats.

La persona que vulgui saber com va anar allò de la guerra civil i la Segona República per mitjà d'un personatge que ho va viure tot de forma directa i lúcida, ha d'optar per la novel·la *El somni de Farringdon Road*, d'Antoni Vives, encara que el títol no sembla indicar-ho. És un text adient per a les joves generacions, per a aquells que vulguin passar de no saber-ne res a tenir-ne un coneixement força profund.

Les persona que vulgui veure quina situació va establir-se al país just després de la derrota republicana, mitjançant un relat de ficció, ha de llegir *Els convidats*, d'Emili Teixidor. I la que vulgui adonar-se dels problemes que podia tenir un exiliat republicà si volia tornar, ha de triar *Nit de vetlla*, de Jaume Serra Fontelles.

La història novel·lada, especialment la catalana, continua agermanant, feliçment, escriptors, editors i lectors. L'interès per la vida a l'interior de les colònies industrials explica que un dels èxits d'aquest Sant Jordi pugui ser la novel·la catalana de més impacte d'aquests darrers mesos, *Olor de Colònia*, de Sílvia Alcàntara, amb més de 40.000 exemplars venuts i una autora que ha participat en més de 150 actes de promoció.

Un brigadista a la batalla de l'Ebre, de Joan Giné-Masdeu, és un retaule hiperrealista d'un episodi èpic de la guerra civil, que conté personatges secundaris històrics com Líster, Yagüe o Franco.

Aquell qui vulgui conèixer com era l'Iraq abans de l'Iraq, ho trobarà al relat autobiogràfic *Arrels nòmades*, de Pius Alibek. Per saber com podia ser

la vida d'un matrimoni català emigrat a Anglaterra els anys 50, llogats com a criats, té la novel·la *Fora de lloc*, de Marta Cardona. Amb Sebastià Alzamora (*Miracle a Llucmajor*) descobrirà que en Pere de Son Gall, un jove pagès de Mallorca, decideix de construir, els anys 20, una màquina voladora, batejada amb el nom de *cometagirotavió*.

Per conèixer la mentalitat d'un periodista que es creia capaç de redreçar el diari *Avui*, res millor que *Se sabrà tot*, de Xavier Bosch. Joan Daniel Bezsonoff

Joaquim G. Caturia

ens descobreix la seva conversió a la catalanitat amb *Un país de butxaca*. Jordi Cussà ens reporta amb *El noi de Sarajevo* l'experiència –novel·lada– d'un adolescent que creix, durant la guerra dels Balcans, entre serbis, croats i bosnians.

Assumpció Cantalozella ens descobreix *L'amor secret del rei en Jaume*. David Martí (*Les bruixes d'Arnes*) par-

teix del petit poble d'Arnes, enmig dels boscos i les muntanyes de Tortosa i Beseit, per parlar de la Catalunya del segle XVI, a través d'una trama protagonitzada per l'esperança, la màgia, l'heretgia, el fanatisme i la intolerància.

Una epidèmia de febre groga assolà Alacant del setembre del 1804 fins al gener del 1805. Aquells inicis del segle XIX, la maçoneria formava part de les idees que circulaven per Europa, però la Inquisició i el rei li havien declarat la guerra. En aquest ambient de misèria i dolor situa Ramon Pastor la trama de la novel·la *El metge de la Inquisició*.

A la València del segle XV, Roderic de Beaumont recerca el manuscrit del *Tirant lo Blanc*. Ho explica Andreu Sevilla a *La penombra de la coloma*.

A cavall del relat mític i la novel·la històrica, Anna Tortajada (*La filla de l'hostalera*), recrea la fundació d'Arnaona, l'actual Sabadell, i el seu creixement, quatre segles més tard, fins a convertir-se en vila reial el 1366. Pep Blay, sota el format d'un *thriller*, satiritza l'escàndol del *cas Pretòria*.

Uns joves descobreixen el secret guardat pels ibers a la Roca Sobirana, sota el castell de la Suda, al turó de la Seu Vella de Lleida. Ho explica Ramon Arnó i Torrades (*El secret de la Roca Sobirana*).

Ambientada a la Menorca actual, *La casa de gel*, de Joan Pons, inclou a la trama el misteri de la vida del pare del protagonista, un veterà de la Divisió Azul que, en tornar de Rússia convertit en un heroi, decideix de protegir el fill i la dona d'uns fets esgarrifosos ocorreguts al final de la guerra civil.

De Tàrraco a Ilerda, passant per Batetulo i per les muntanyes d'Ausa, *El somni de Tàrraco*, de Xulio Ricardo Trigo, s'endinsa vívidament en el passat esplèndid de la Catalunya romana.

Joan Comasòlivas i Font (*Conill amb samfaina*) fa una reconstrucció històrica de l'inici de la fi de la pagesia al Vallès.

També trobem episodis històrics a *L'afer Curulov*, d'Irène Némirovsky, un frec càustic en què la corrupció i el complot són quotidians, i una anàlisi de la figura del terrorista, a l'Europa de principi del segle XX.

La novel·la social contemporània, rural o urbana, reflecteix el món on vivim amb voluntat notarial i sovint, crítica. Ho continua fent Ferran Torrent (*Bule-*

vard dels francesos). Xavier Cortadellas insisteix en la vida rural (*La terra blanca*). Toni Sala (*Marina*) retrata els homes contemporanis que veu passejar i moure's per la Costa Brava. Marc Cerdó (*Males companyies*) explica el conflicte entre un esperit rebel i la cotilla del convencionalisme social. Albert Llimós (*La dona que fugia de la boira*) refà la vida d'una dona que travessa la història catalana del segle XX.

Els problemes de l'home contemporani són tractats per Joaquim G. Caturla (*Els ulls del gos*), Pasqual Farràs (*El vigilant i les coses*), Josep Campmajó (*Olor de violetes*) i Vicenç Villatoro (*Tenim un nom*). Els de la infància, l'adolescència i la joventut d'una generació amb una identitat desdibuixada, per Lluís Muntada (*L'elegància del número zero*). El problema del trànsit de la joventut a la consciència adulta, per Andreu Gomila (*El port. No serà res de mi*). I els de l'estudiant contemporani, enfrontat al pessimisme i a la tendresa, per Pere Antoni Pons (*Felicitat dels dies tristos*).

Finalment, Jordi Puntí (*Maletes perdudes*) parteix de la Barcelona dels 50 i 60 per crear una amarga i amable reflexió sobre l'atzar de les relacions familiars, sobre la lluita entre la llibertat i el destí, sobre nomadisme i arrels, com fa també, amb unes altres cartes, Pius Alibek.

I si preferiu un relat sense pes ni de la història –a banda de la literària– ni del costumisme, i que a més estigui absent de referents catalans, el vostre llibre és el relat de Flavia Company *L'illa de l'última veritat*.

Narracions. La crònica social –és a dir, la vida privada– es fa irònica i punxant a través dels quadres de costums de la vida moderna, urbana i contemporània d'Empar Moliner (*No hi ha terceres persones*) i d'Isabel-Clara Simó (*Homes*), i també dels articles de Quim Monzó (*Esplendor i glòria de la internacional papanates*).

Monika Zgustova es posa a la pell de l'home –i la dona– amb cor i passions (*Contes de la lluna absent*). Maria Barbal (*La pressa del temps*) parla de la vida amb prudència i delicadesa. Joaquim Carbó convoca la mort (*Cadàvers triats*), de forma divertida. Fa sang Teresa Solana (*Set casos de sang i fetge i una història d'amor*), i Rosa Maria Colom (*La mort de l'escriptor*) utilitza la mort

de forma sorprenent, misteriosa i plena de vida.

Traduccions. Els nostres editors cada vegada ens presenten les novetats estrangeres amb més puntualitat. La novel·la *Olive Kitteridge*, d'Elizabeth Strout, és el premi Pulitzer del 2009; la novel·la *Tres dones fortes*, de Marie NDiaye, és el premi Goncourt 2009; la novel·la *Que*

GLORIA MATAMALA

Empar Moliner

el món no pari de rodar, de Colum McCann, va obtenir el National Book Award del 2009. I *L'original de Laura*, la novel·la inèdita de Vladimir Nabokov.

També ens ofereixen els nous Donna Leon (*Qüestió de fe*), Andrea Camilleri (*La pista de la sorra*), Antonio Tabucchi (*El temps envelleix de pressa*), Catherine Millet (*Gelosia*), Paul Auster (*Invisible*), José Saramago (*Caïn*), John Connolly (*Els amants*), Mary Higgins Clark (*Records d'una altra vida*) i Philip Roth (*La humiliació*).

També saben triar un autor inèdit en català i mantenir-s'hi fidels. Aharon Appelfeld torna amb *En Barfuss, l'Immortal*; Elias Khoury amb *Ialo* –una altra gran crònica històrica– i E. L. Doctorow, amb *Homer i Lingley*.

Si parlem de descobriments, parlem del rus Iàkov Braun (*El gambit del diable i altres relats*) i de l'americana Cynthia Ozick (*El xal*). Si parlem de presentacions, d'Uzodinma Iweala (*Bèsties sense pàtria*). Si parlem de recuperacions, d'*El diable al cos*, de Raymond Radiguet, i d'*Els quaderns de Malte*, de Rainer Maria Rilke.

Pel que fa als clàssics, comptem amb dos Stevenson (*Weir de Hermiton* i *En els mars del sud*); dos Thomas Bernhard (*L'origen* i *El soterrani*).

En el camp de la literatura ecològica, *On-Off. L'energia que mou el món*, de Gemma Aguilera, reivindica les energies renovables, respectuoses amb el medi. En el camp de la literatura religiosa, la novetat més important és una peça d'altíssim valor històric, l'evangeli de Lluc, en una edició filològica única al món, la que han fet el teòleg i bibliista català Josep Rius-Camps i la lingüista bíblica anglesa Jenny Read-Heimerdinger, *Demostració a Teòfil. Evangeli i Fets dels Apòstols segons el Còdex Beza*.

Crònica. La crònica viscuda, memorialística i interpretativa, l'aplica el periodista Llibert Ferri a l'Amèrica que va del darrer *crash* de Wall Street a l'elecció de Barack Obama, al llibre *Manhattan líquid*. Jonathan Littell ens fa la crònica de la situació de Txetxènia en el llibre *Txetxènia, any III*. Antoni Dalmau reconstrueix amb detall la convulsa Barcelona de final del segle XIX que desemboca en *El procés de Montjuïc*. Hubert Wolf parla de les relacions del Vaticà i el Tercer Reich a *El Papa i el diable*.

Miquel Mir acusa Josep Tarradellas de responsabilitat, per omissió i engany, en l'assassinat de 172 germans maristes per part de dirigents de la CNT-FAI, amb l'estudi *El preu de la traïció. La FAI, Tarradellas i l'assassinat de 172 maristes*. Marta Pessarrodona (*França 1939*) recorda la cultura catalana exiliada. I la història d'*El Palau de la Música Catalana* durant els anys de la repressió franquista (1936-1975), ha estat redactada per Antoni Sàbat.

El centenari del naixement de Jaume Vicens i Vives ens permet de llegir la seva llegendària *Notícia de Catalunya* i els estudis i articles sobre *Girona* i les comarques gironines.

Finalment, tenim Alguer per partida doble. La història de l'Alguer compta amb dos títols: *El feixisme a l'Alguer*, de Marcel A. Farinelli, i la *Breu història de l'Alguer*, d'Antonio Budruni.

Lluís Bonada